

OVERLAST RONDOM LUCASBOLWERK, HIERONYMUSPLANTSOEN EN LEPELENBURG

Infosheet november 2024

Aanleiding voor het onderzoek

Overlast die er is in 2023/2024

▲ Drugsverslaafden en daklozen op het Lucasbolwerk in de zomer van 2023. © Angeliek de Jonge

Overlast drugsverslaafden in Park Lepelenburg neemt toe, zo wil Utrecht dit probleem aanpakken

Utrecht heeft de overlast die drugsgebruikers op straat veroorzaken nu niet onder controle. Vorig jaar zorgden zo'n 120 verslaafden op het Lucasbolwerk voor enorme problemen. Door de aanpak van de gemeente - harddrugverbod en gebiedsontzeggingen - is een 'harde kerngroep' overgebleven. Die zorgt nu in Park Lepelenburg voor overlast.

Rachel van Kommer 04-06-24, 05:00

▲ Archiefbeeld Park Lepelenburg. De mensen op de bankjes zijn niet de drugsverslaafden uit het verhaal. © Angeliek de Jonge

Weggejaagde drugsverslaafden Lucasbolwerk strijken neer in Park Lepelenburg: 'Ze maken er een zoot van'

REPORTAGE De groep van 120 drugsverslaafden die eerder rondhing bij het Lucasbolwerk heeft een nieuwe hangplek gevonden: Park Lepelenburg. De verslaafden zitten op de bankjes, gebruiken er openlijk en hebben onderling veel ruzie. Bewoners balen: „Ze zijn onvoorspelbaar en maken een enorme rotzooi.“

Rachel van Kommer 18-09-23, 05:00

▲ Drugsverslaafden hebben het toiletgebouw in Park Lepelenburg gekaapt. © Rosal Voest

Verslaafden maken drugshol van wc-gebouw en weigeren parkbezoekers binnen te laten: 'Weg hier, bezet!'

Een groep hardnekkige verslaafden heeft het toiletgebouw in een Utrechts park gekaapt en daar hun eigen drugshol ingericht. Ze omzeilen zo ongestoord en onbestraft het verbod om drugs op straat te gebruiken. 'Normale' bezoekers van het park worden door de verslaafden geweerd bij het toilet. Hoe is dit probleem op te lossen?

Nils de Kruijff, Rachel van Kommer 10-06-24, 20:00 Laatst update: 10-06-24, 21:16

Aanleiding voor het onderzoek

Maatregelen die daar tegen getroffen zijn in 2023/2024

▲ Drugsverslaafden en daklozen op het Lucasbolwerk. © Angeliek de Jonge

Park Lepelenburg krijgt camera om harde kern van drugsdealers en gebruikers op heterdaad te betrappen

Park Lepelenburg wordt op korte termijn uitgerust met cameratoezicht. De mobiele camera is bedoeld om gebruikers maar ook hun dealers sneller op heterdaad te kunnen betrappen. Park Lepelenburg zucht onder overlast sinds drugsverslaafden worden geweerd bij het Lucasbolwerk.

And Schouten 21-09-23, 20:40 Laatste update: 21-09-23, 21:41

▲ Enkele maanden geleden zat er nog een groep verslaafden aan de rand van de Maliebaan. Nu is het lange tijd raak bij Park Lepelenburg. De gemeente zoekt naar manieren om de overlast in te dammen © Angeliek de Jonge / Geert de Jong

Is Utrechtse verslaafdenproblematiek nog op te lossen? 'Ieder mens is uiteindelijk te bereiken'

Was het vorig jaar nog het Lucasbolwerk, nu is een groep ernstig verslaafden in park Lepelenburg in Utrecht neergestreken. De gemeente probeert de overlast daarvan te beperken, maar vooralsnog neemt het aantal klachten fors toe. Het roept de vraag op: is dit probleem op te lossen?

Indie Hoopstra 14-08-24, 05:00

Maatregelenpakket Lucasbolwerk en Hieronymusplantsoen

30-05-2023

De gemeente komt met een breed pakket aan maatregelen om de overlast en criminaliteit bij het Lucasbolwerk en Het Hieronymusplantsoen aan te pakken. Het gaat hierbij om een totaalpakket aan zorg- en veiligheidsmaatregelen om de situatie voor omwonenden en ondernemers te verbeteren en om de individuen uit groep overlastgevers zorg en perspectief te bieden.

Rondom het Lucasbolwerk en het Hieronymusplantsoen zorgt een steeds grotere groep van onder andere harddrugs- en/of alcoholverslaafden niet alleen voor overlast in en rondom deze locatie, maar ook voor criminaliteit. Bewoners, bezoekers en ondernemers worden geconfronteerd met openlijk gebruik van drugs, drugshandel, en verslaafden die hun behoefte doen. Daarnaast worden ze geïntimideerd, uitgescholden, beroofd en mishandeld. Om die reden neemt de gemeente samen met politie en zorgpartners maatregelen om de overlast terug te dringen. Het gaat hierbij om een combinatie van zorg en repressie.

Intensivering en uitbreiding zorg

Het intensiveren en uitbreiden van de zorg is een belangrijk onderdeel van de aanpak. Om de bestaande samenwerking tussen gemeente, politie en zorg te intensiveren, wordt er een speciaal "eropaf-team" gecreëerd, dat een stap extra kan doen om de individuen uit deze groep naar passende zorg te begeleiden. Naast al eerder betrokken partners als Jellinek en de Hostels is dit team uitgebreid met andere zorgpartners. Mensen bij de overlastlocaties worden actief opgezocht en aangesproken, om hen vervolgens zo goed mogelijk naar de juiste zorginstelling te geleiden. Er is hierbij ook aandacht voor de groep mensen van buiten de stadsgrenzen, waar nu nog moeilijk grip op te krijgen is.

Daarnaast zijn er andere maatregelen genomen, zoals de verruiming van voorwaarden voor het gebruik van harddrugs in de Hostels en bij de inloopvoorziening de Stek en extra inzet van gericht veldwerk en bemoeizorg.

Ingezette maatregelen in het overlastgebied

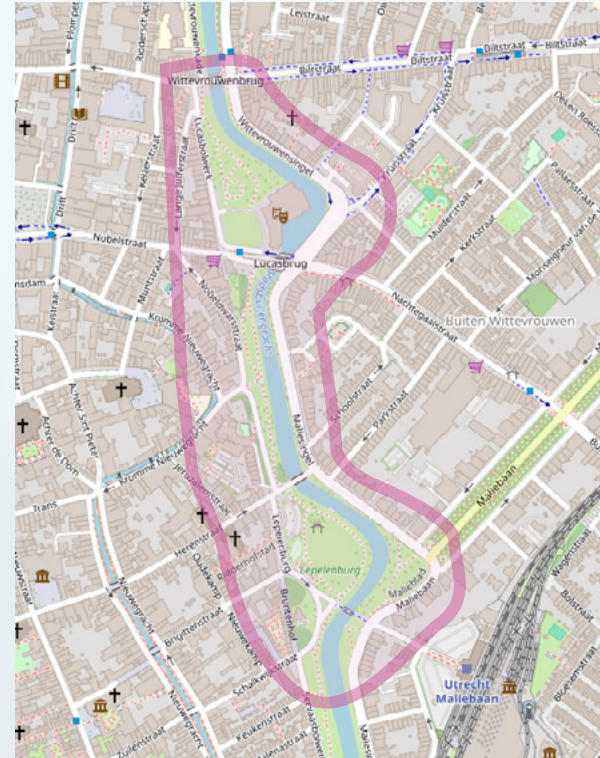
- Extra toezicht door politie in de omgeving
- Extra toezicht door boa's in de omgeving
- Cameratoezicht
- Het opleggen van een verblijfsontzegging (vbo)
- Het uitschrijven van een boete na harddrugsgebruik
- Het uitschrijven van een boete na andere overlast dan harddrugsgebruik (bijvoorbeeld hangen, wildplassen of alcoholgebruik)
- Inzet van hulpverleners vanuit de zorg (via het 'Eropaf-team')
- Meer soepele toegangseisen gebruikersruimte De Stek
- Aanbieden activiteiten bij gebruikersruimte De Stek
- Afspraken met hostels (met meerdere personen op één kamer drugs mogen gebruiken)

De uitvraag van de gemeente

Wat zijn de effecten van de maatregelen op openlijk harddrugsgebruik op de mate van overlast en criminaliteit, op de ervaringen van betrokkenen en op de toegang tot zorg voor gebruikers?

- Startsituatie: overlast/criminaliteit, gebruikers, veiligheidsgevoel omwonenden/ondernemer
- Ingezette maatregelen
- Effect van de maatregelen

Het gebied

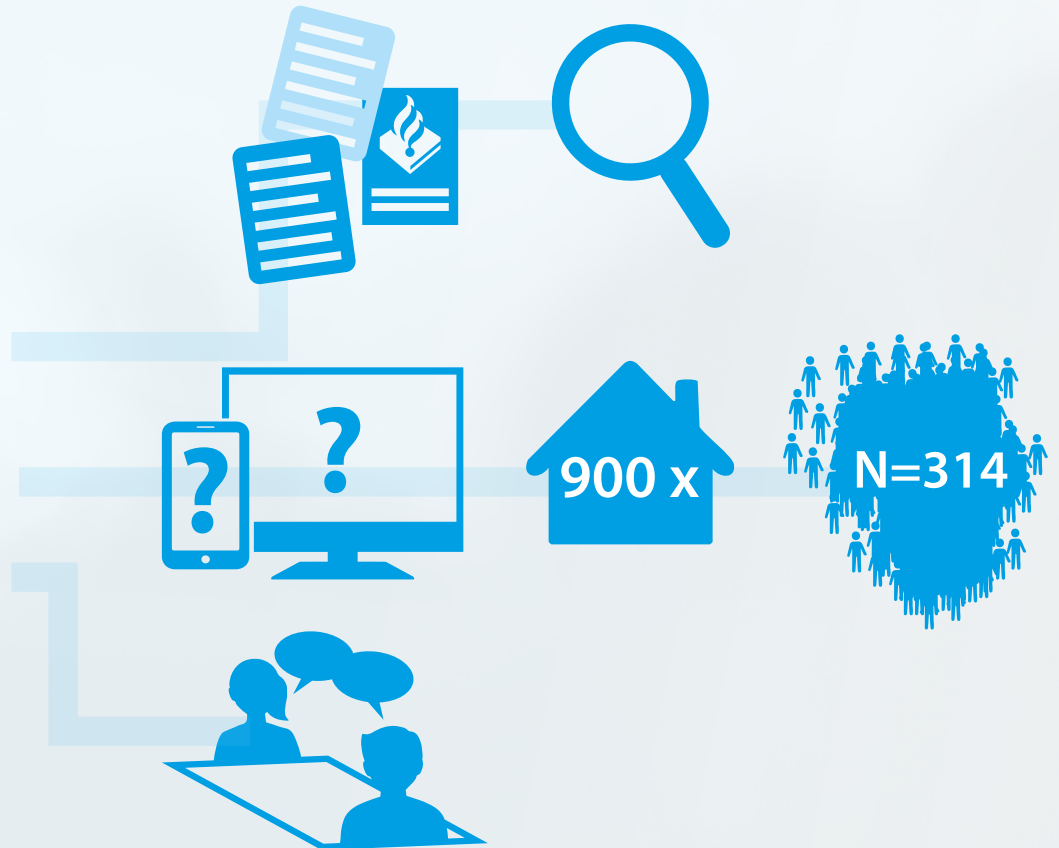
De onderzoeksactiviteiten

Onderzoeksperiode:

- Juni - oktober 2024

Multibronnenonderzoek:

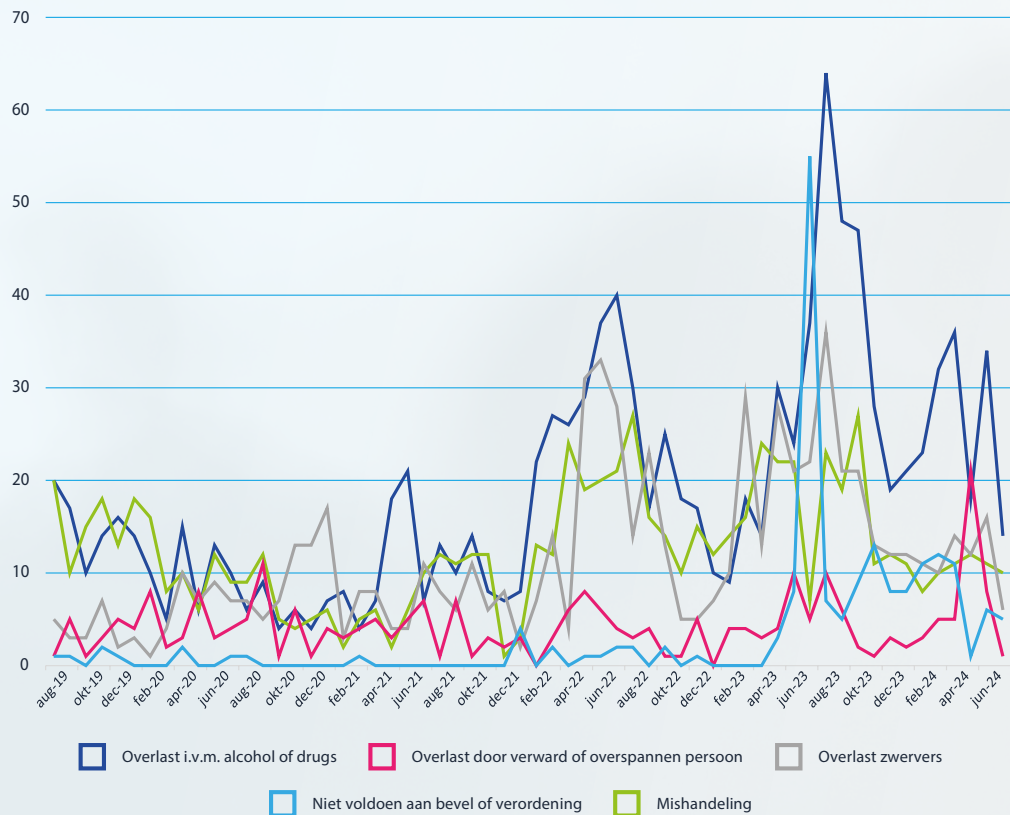
- Analyse registraties van politie, afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en applicatie PGAx
- Vragenlijst onder 900 adressen van omwonenden/ondernemers. Respons: 314 respondenten
- Interviews (n=24), klankbordgroep (n=1) en gesprekken doelgroep (n=11)

De belangrijkste bevindingen: overlast en criminaliteit in het gebied

De vijf door de politie meestgeregistreerde incidenten vormen 81 procent van alle incidenten. De meestgeregistreerde incidenten pieken vooral in de zomers van 2022 en 2023. Na augustus 2023 blijven bepaalde geregistreerde incidenten tamelijk hoog. Dit kan wijzen op een registratie-effect vanwege extra toezicht. Op positie 6 tot en met 10 gaat het om 'ongeval/onwel persoon', 'vernietiging cq. zaakbeschadiging', 'melding overlast jeugd', 'drugshandel' en 'zakkenrollerij'.

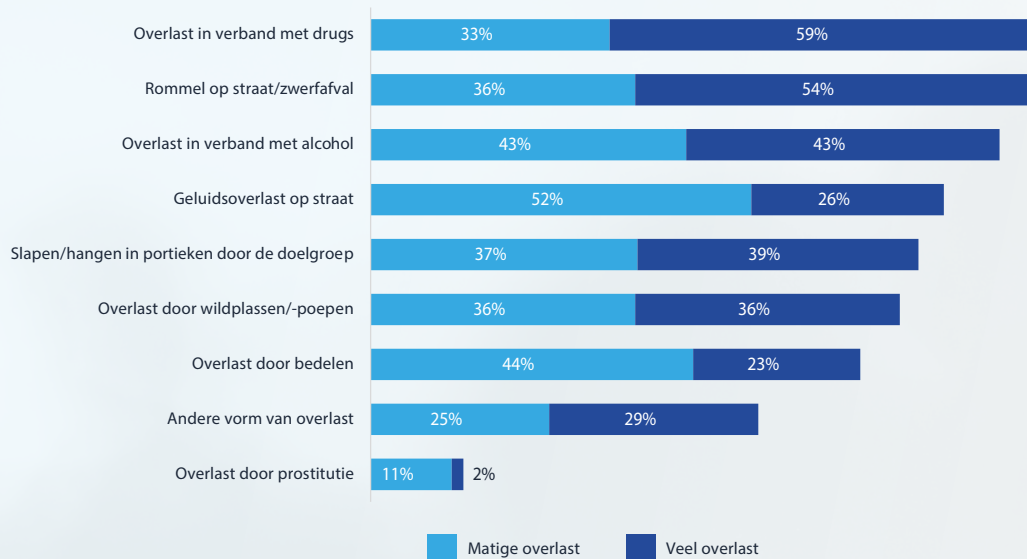
Figuur 1: De vijf meest door de politie geregistreerde overlastincidenten naar maand (in n)

Door omwonenden ervaren overlast

Door omwonenden worden in de vragenlijst ook enkele door de politie al geregistreerde overlastvormen genoemd, zoals overlast vanwege alcohol en drugs. Daarnaast noemen zij meer specifieke vormen die wijzen op fysieke gevolgen voor de omgeving, zoals rommel op straat, slapen/rondhangen in portieken en wildplassen/-poepen.

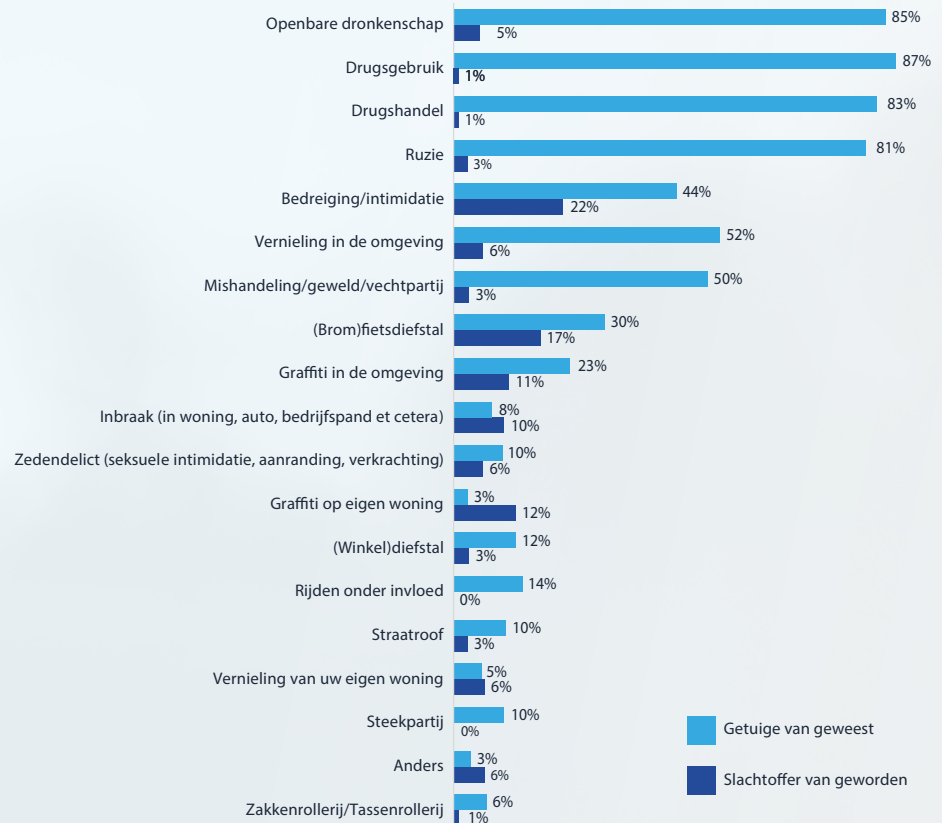
Figuur 2: door omwonenden/ondernemers ervaren overlast (in %)

Door omwonenden ervaren criminaliteit

Er treedt in de vragenlijstresultaten een verschil op in de mate waarin respondenten getuige zijn van criminaliteit en de mate waarin zij slachtoffer hiervan geworden zijn. Openbare dronkenschap, drugsgebruik, drugshandel en ruzie blijken veel voor te komen, maar minder gericht op omwonenden. Dit in tegenstelling tot bedreiging/intimidatie, (brom)fietsdiefstal, inbraak en graffiti, waarvan omwonenden relatief vaak slachtoffer werden.

Figuur 3: door omwonenden/ondernemers ervaren criminaliteit (in %)

Enkele resterende opmerkingen rondom overlast en criminaliteit

- Bepaalde vormen van criminaliteit komen volgens omwonenden ten tijde van het afnemen van de vragenlijst relatief vaker voor in omgeving Hieronymusplantsoen/Lepelenburg dan in Lucasbolwerk. Het gaat dan om bedreiging/intimidatie, straatroof, drugsgebruik en -handel, inbraak en (brom)fietsdiefstal.
- De meningen van omwonenden en ondernemers vertonen in de interviews wat betreft ervaren overlast en criminaliteit sterke gelijkenis met de meningen in de vragenlijst.

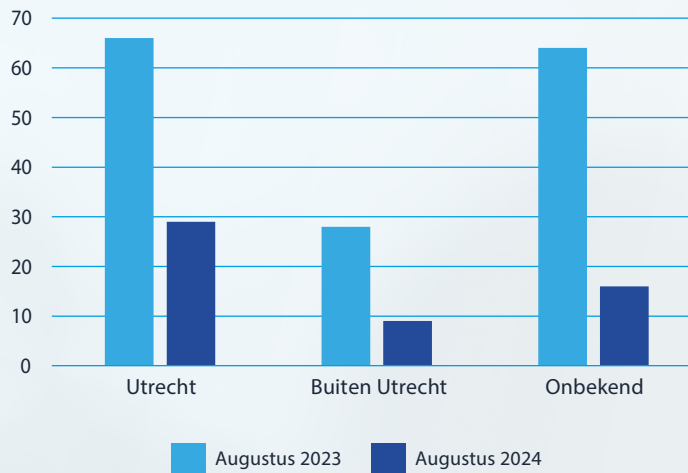
Belangrijkste bevindingen: de overlastgevers

Per augustus 2023 staan 158 overlastgevers in het systeem PGAx geregistreerd, waarvan er in augustus 2024 54 resterende. Figuur 4 toont de aantallen verdeeld naar woonplaats.

Van de 66 overlastgevers uit Utrecht (zowel mannen als vrouwen) resterende er nog 29 (daling van 56%). De daling van overlastgevers van buiten Utrecht is in absolute zin niet zo sterk (van 28% naar 9%), maar in relatieve zin sterker (68%). Het sterkst is de daling, zowel in absolute als relatieve zin, in overlastgevers met een onbekende woonplaats: deze gaat van 64 naar 16 (daling van 75%).

In de interviews wordt aangegeven dat het in augustus 2023 vooral overlastgevers van buiten Utrecht betrof. Deze groep en de groep overlastgevers met onbekende woonplaats stroomt binnen een jaar het sterkst uit de PGAx.

Figuur 4: ontwikkeling in binnen de PGAx geregistreerde overlastgevers naar woonplaats (in n)

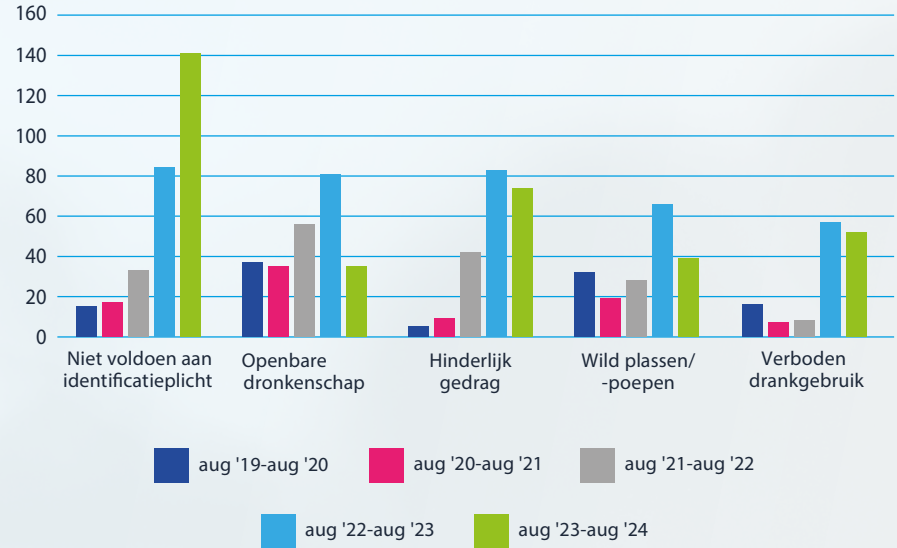

De belangrijkste bevindingen: ingezette maatregelen

Door de handhavende partijen is extra toezicht uitgevoerd in het overlastgebied. Dit heeft geresulteerd in verschillende bekeuringen, waarbij de top-5 75 procent van de bekeuringen betreft. Daarbij hoeft het niet alleen te gaan om bekeuringen tegen overlastgevende harddruggebruikers. Hieruit blijkt dat alleen bekeuringen voor het niet voldoen aan de identificatieplicht stijgen.

De boa's bekeuren voornamelijk (89 procent van de bekeuringen) op drie overtredingen, namelijk wildplassen/-poepen, hinderlijk gedrag en verboden drankgebruik. Alleen het aantal bekeuring voor de laatstgenoemde overtreding stijgt licht in het laatste jaar (van 61 naar 68 bekeuringen).

Figuur 5: top-5 van door de politie uitgeschreven bekeuringeng in het overlastgebied, naar jaar (in n)

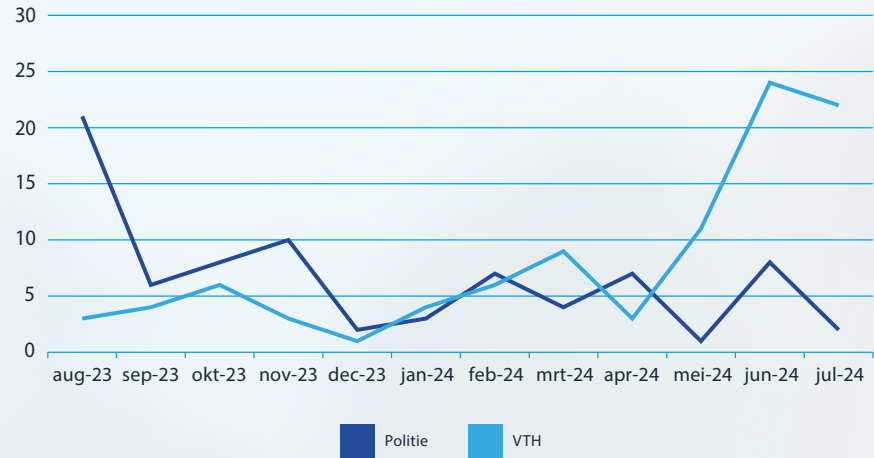

De belangrijkste bevindingen: ingezette maatregelen (vervolg)

Sinds augustus 2023 kunnen zowel de politie als de boa's bekeuringen uitdelen vanwege overtreding van de APV harddrugsverbod. Voor het overlastgebied levert dit het beeld op dat de politie in het begin van de invoering van deze APV veelvuldig bekeurde (n=79) en de boa's vooral na verloop van tijd (n=96). Op maandbasis levert dit het overzicht uit figuur 6 op.

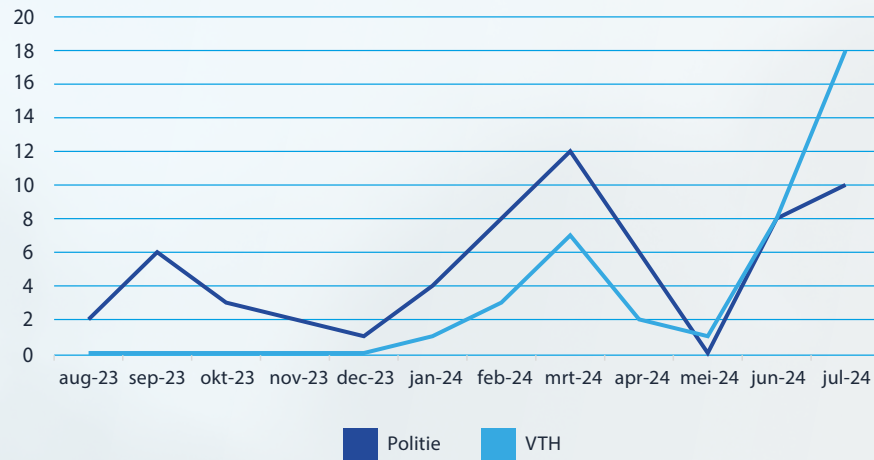
De politie en de boa's kregen vanaf augustus 2023 eveneens de mogelijkheid om op basis van de APV harddrugsverbod een verblijfsontzegging op te leggen. De politie deed dit gedurende een jaar 62 keer, de boa's 40 keer. Binnen het overlastgebied levert dit het beeld op dat de politie en de boa's gaandeweg steeds vaker een verblijfsontzegging hebben opgelegd, met een dip in mei 2024. Figuur 7 toont het overzicht op maandbasis.

Figuur 6: door politie en boa's uitgeschreven bekeuringen vanwege overtreding van de APV harddrugsverbod in het overlastgebied, naar maand (in n)

Figuur 7: door politie en boa's opgelegde verblijfsontzeggingen na een boete op basis van de APV harddrugsverbod in het overlastgebied, naar maand (in n)

Bevindingen uit de vragenlijst en de interviews over de maatregelen

- Veel respondenten zijn bekend met de maatregelen, maar vooral met de voor hen zichtbare (toezicht door politie en boa's, camera-toezicht, het uitschrijven van boetes en de inzet van het Eropaf-team).
- De inzet van de maatregelen die door De Stek en de hostels zijn getroffen is minder goed in beeld te brengen; de data kunnen niet eenduidig wijzen op daadwerkelijke inzet op de overlastgevende harddruggebruikers uit het overlastgebied.

De belangrijkste bevindingen: effecten van de maatregelen

In getalsmatige zin biedt alleen de PGAx inzicht in de effecten van de maatregelen. Van 158 in de PGAx ingeschreven overlastgevers in augustus 2023 is deze registratie gedaald tot 54 in augustus 2024. Op het hoogtepunt van de overlast, september/oktober 2023, stonden 120 personen als overlastgever in de PGAx geregistreerd. Wel is het de vraag in hoeverre de maatregelen juist hebben geleid tot een 'verdunning' (gedeeltelijke verspreiding van de resterende doelgroep over de rest van de stad).

De belangrijkste bevindingen: effecten van de maatregelen

Vanuit de interviews en de vragenlijst zijn de volgende conclusies te trekken voor wat betreft de effecten van de maatregelen:

- Effecten zijn lastig op individuele maatregelen afzonderlijk te leggen, maar vooral op het **gehele pakket aan maatregelen**. In de interviews benadrukken de respondenten te kracht van het maatregelenpakket, waarbij de **APV harddrugsverbod, als sluitstuk** van het pakket, vanaf 1 augustus 2023 een extra impuls aan de aanpak heeft gegeven
- Enkele professionals zijn van mening dat het **maatregelenpakket effect heeft gehad** op de overlastreductie. Maar zij geven tegelijkertijd aan dat niet verwacht mag worden dat overlast naar een **nulpunt** zal dalen. Er zal altijd een groep zorgmijders resteren die verbonden is aan de stad Utrecht.
- Omwonenden benadrukken **vooral het effect van zichtbare maatregelen** tegen overlast en criminaliteit, vooral (camera)toezicht, de inzet van het Er-opaf-team. Het opleggen van een verblijfsontzegging vinden zij effectiever dan het beboeten op grond van de APV harddrugsverbod.
- Vooral omwonenden rondom **Lucasbolwerk** vinden de situatie na inzet van de maatregelen **positief veranderd (52%)**, terwijl slechts een klein deel van de omwonenden rondom **Hieronymusplantsoen/Lepelenburg** dit vindt (**19%**).
- In de interviews benadrukken professionals dat het pakket aan maatregelen werkt, maar dat aan **beboeten alleen een grens zit; toeleiden richting een gebruikersruimte en zorg** moet voor de nu nog resterende groep centraal staan.

OVERLAST RONDOM LUCASBOLWERK, HIERONYMUSPLANTSOEN EN LEPELENBURG

Een onderzoek naar harddrugsgebruikende overlastplegers, aard van door hen gepleegde overlast en maatregelen daartegen

Jos Kuppens
Juno van Esseveldt
Henk Ferwerda

Bureau **Beke**

Onderzoeksrapport
November 2024

Download de rapportage

Bij vragen kunt u een e-mail sturen naar j.kuppens@beke.nl.

bureaubeke.nl